

Litle Fiplingdalselva***

Referansedata

Fylke: Nordland
Kommune: Grane
Kartblad: 1926 III, 1925 IV
UTM: Ø:439009, N:7265038
H.o.h.: 100-400moh
Vegetasjonssone: Mellomboreal

Prosjektilhørighet: Statskog 2005, DP3
Inventør: SRE
Dato feltreg.: 03.09.05,
Areal: 651 daa

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Det avgrensede området omfatter en ca. 2,5 km lang nordvendt bekkeløft i nedre del av Litle Fiplingdalselva. Kløfta ligger rett sør for møtet mellom Litle Fiplingdalselva og Auster Vefsna, ca 13 km sørøst for Trofors i Grane kommune. Fra et flatt parti på ca 300 moh øverst (i sør) faller den østvendte lisen opptil 80 høydemeter i jevnt fall ned mot bunn av kløfta. Lisen er stedvis svært bratt med flere bergvegger og rasmarskpartier. Den vestvendte lisen er slakere og flater relativt fort ut mot øst. Bratt topografi inngår stort sett de siste 20-30 høydemeterne mot elva. I bunn av kløfta finnes flere trange gjel og små til mellomstore fossefall som gir et stedvis meget fuktig lokalklima. Enkelte små sidebekker faller ned fra vest og bidrar også til høy luftfuktighet.

Området er dominert av granskog, men store partier har et betydelig innslag av blandet lauvskog med bjørk (dominerende), rogn og selje. Langs sidebekker og langs elva inngår også noe gråor. På østsiden av elva og i øvre deler av kløfta dominerer relativt fattig blåbær- og røsslyng-blokkebærskog med innslag av noe høgstaudeskog og rikmyr langs fuktig og i myrkanter. I de østvendte bratthengene er vegetasjonen rikere med dominans av lågurtgranskog i mosaikk med kalklågurtskog, blåbærskog, høgstaudeskog og gråor-heggeskog.

Skogen i kløfta er hardt påvirket over lang tid, og er stedvis dominert av ungsog. Til tross for høy påvirkingsgrad finnes en del gammel skog på berghyller og langs elva i bunn, samt langs østsiden av kløfta. På mindre areal med høy og jevn luftfuktighet (stort sett i kjerneområdene) finnes innslag av boreal regnskog med en rik epifyttflora. Spesielt interessant er forekomsten av Lobarion-samfunn på gran og einer, der krevende arter som fossenever og fossefittlav inngår.

Av de påpekte manglene ved dagens skogvern (Framstad 2002, 2003), oppfyller Litle Fiplingdalselva flere mangler. Av generelle kriterier fanger området opp både "rike skogtyper/boreal regnskog" og "viktige forekomster av rødlistearter" på en middels til god måte. Av viktige skogtyper inngår bekkeløft lågurtgranskog, kalkskog, boreal regnskog, og i begrenset grad høgstaudeskog.

Litle Fiplingdalselva scorer høyt på arrondering, artsmangfold, variasjon og rikhet, men dårligere kriterier knyttet til skogtilstanden. Totalt sett vurderes området, særlig i kraft av den rike epifyttfloraen, som nasjonalt verneverdig (***).

Feltarbeid

Feltarbeidet ble utført på ett langt dagsverk av Sigve Reiso. Stor vannføring i elva førte til at bare de vestre delene av kløfta ble registrert. Østre del ble avstandsvurdert i kikkert. Feltinnsatsen ble konsentrert om de minst påvirkede skogarealene langs elva (der topografien gjorde dette mulig).

Tidspunkt og værrets betydning

Tidspunkt og vær var gunstig med tanke på å fange opp alle relevante organismegrupper.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er valgt ut av Fylkesmannen i Nordland, DN og Statskog SF i forbindelse med opptrappingen av skogvernet.

Litle Fiplingdalen er en del av undersøkelsesområdet for Vefsna-vassdraget, men er beskrevet som en egen lokalitet. Grensene for verneverdig område er trukket langs kanten på kløfta og er noe redusert i forhold til undersøkelsesområdet. Skogen på kantene rundt kløfta er stort sett tørrere, fattigere og mer påvirket granskog enn i kløfta og funnet uinteressant i vernesammenheng.

Tidligere undersøkelser

Flere undersøkelser er kjent fra området. På slutten av 1970-tallet ble vegetasjonen i nedre deler av kløfta kartlagt i forbindelse med vegetasjonskartlegging av av Vefsnavassdraget (Aune & Kjærem 1977). Senere er skogen nøkkelbiotopkartlagt, og store deler av av bunnen av bekkeløfta er tidligere kartlagt som nøkkelbiotop med regional verdi (B) (Lie 2002).

Beliggenhet

Området omfatter en ca. 2,5 km lang nordvendt bekkeløft i nedre del av Litle Fiplingdalselva. Kløfta ligger rett sør for møtet mellom Litle Fiplingdalselva og Auster Vefsna, ca 13 km sørøst for Trofors i Grane kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Fra et flatt parti på ca 300 moh øverst (i sør) faller den østvendte lisiden opptil 80 høydemeter i jevnt fall ned mot bunn av kløfta. Lisiden er stedvis svært bratt med flere bergvegger og rasmarkspartier. Den vestvendte lisiden er slakere og flater relativt fort ut mot øst. Bratt topografi inngår stort sett de siste 20-30 høydemeterne mot elva. I bunn av kløfta finnes flere trange gjel og små til mellomstore fossefall som gir et stedvis meget fuktig lokalklima. Enkelte små sidebekker faller ned fra vest og bidrar også til høy luftfuktighet.

Geologi

Bergrunnen i området er dominert av marmor vest for elva og glimmergneiser og glimmerskifer øst for elva. Løsmassedekket består i all hovedsak av forvittringsmateriale, med stedvis bart fjell i dagen (NGU 2006a, b).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonsone: mellomboreal 100% (650 daa) .

Området ligger i mellomboreal sone i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Området er dominert av granskog, men store partier har et betydelig innslag av blandet lauvskog med bjørk (dominerende), rogn og selje. Langs sidebekker og langs elva inngår også noe gråor. Det høye lauvinnslaget er et resultat av både naturlige prosesser (mye ustabil rasmark) og menneskelig påvirkning (suksessjon etter tidligere hogstingrep). Enkelte furuer finnes spredt i øvre deler av kløfta. En del einer er jevnt forekommende i busksjikt.

På grunn av bekkeløftens bratte topografi, rike bergrunn og store gradient i lokalklima, varierer området mye i vegetasjonstyper. På østsiden av elva og i øvre deler av kløfta dominerer relativt fattig blåbær- og røsslyng-blokkebærskog med innslag av noe høgstaueskog og rikmyr langs fuktsig og i myrkanter. I de østvendte bratthengene er det større innslag av kalkpåvirket flora. De rikeste partiene finnes på raspåvirket mark rett under "brekket" øverst i lia. Her finnes større areal med kalklågurtskog og rike skrenter med krevende arter som skavgras, hårstarr, tystbast, svartstarr, rødflangre, dvergsnelle, krattfiol, gulsildre, taggbregne, grønnburkne og rødsildre. Lyngdekket er sparsomt og tresjiktet glissent. Videre nedover lisiden er det mer ren lågurtgranskog med tyttebær, teiebær og hengeaks som dominerende arter, samt større partier småbregneskog. På mindre areal i fuktige søkk og langs små sidebekker finnes frodigere høgstaueskog og gråorheggeskog. Kalkskog og høgstaueskog er oppført som truede vegetasjonstyper i hhv. kategoriene hensynskrevende (LR) (høgstaueskog) og noe truet (VU) (kalkskog) (Fremstad & Moen 2001).

Skogstruktur og påvirkning

Skogen i kløfta er hardt påvirket over lang tid, og er stedvis dominert av ungskog. I lisidene på vestsiden av elva er det mer eller mindre sammenhengende ungskog (20-25 cm i brysthøyde) over en strekning på flere km. Dette er resultat etter tidligere harde flatehogster. Ungskogen er svakt sjiktet granskog med stort løvinnslag. Den varierte treslagssammensetningen er trolig resultat av naturlig foryngelse i kombinasjon med ustabil grunn. Gamle trær og død ved finnes kun spredt, med størst forekomst på vanskelig tilgjengelige områder langs elva, i rasmarkspartier og på berghyller. I slike gammelskogspartier med svært høy og jevn luftfuktighet, eksempelvis ved fosserøyksoner og langs sidebekker, inngår lommer med boreal regnskog der flere fuktighetskrevende epifytter ble observert på gamle grantrær.

Eldre og brukbart sjiktet granskog i sen optimalfase inngår på østsiden av elva og på kantene lengst sør i området. Skogen er preget av tidligere gjennomhogster og har kun spredt med død ved og gamle trær. Læger i ferske nedbrytningsstadier dominerer, og innslaget av gadd er lite. Lengst nord på østsiden av elva inngår også flere hogstflater av nyere dato.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Litle Fiplingdalselva. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Jerpåsen SV

Naturtype: Bekkekløfter - Bekkekløft
BMVERDI: A
Areal: 9,30daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 250-280 moh

Bratte skrenter med eldre skog rundt fossefall i bekkeløft. Mye rasmark og bergvegger, særlig på østsiden. Stedvis rikt med gulsildre og rødsildre. Fosseyr skaper meget fuktig lokalklima og området kan defineres som boreal regnskog. Vegetasjonen domineres av en mosaikk av lågurtgranskog og blåbærskog. På 3 gamle graner i fosserøyksonen ble Lobarion registrert med filthinnelav, vrengearter og stiftfylltav. En av granene hadde også forekomst av den sårbare fossenever på stammen. Mange trær var vanskelig tilgjengelig og potensiale for flere gran med Lobarion regnes som stort. Området vurderes som nasjonalt viktig (A) på bakgrunn av internasjonal sjelden skogtype med krevende epifytflora.

2 Jerpåsen V

Naturtype: Bekkekløfter - Bekkekløft
BMVERDI: A
Areal: 25,6daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 160-220 moh

Eldre gran-løvskog i bratt østvendt lise ned mot elva langs mindre sidebakk. Vegetasjonen domineres av en mosaikk av lågurtgranskog og blåbær-bærlingsskog, samt innslag av høgstaudegranskog og gråor-heggeskog langs sidebakk. Skogen kan defineres som boreal regnskog på bakgrunn av fuktig lokalklima og innslag av Lobarion på ca 20 grantrær. Stiffiltlav og vrengearter dominerer men også enkelte gran med skrubbenever og filthinnelav. Den direkte truede fossefiltlav ble registrert på gammel einer under fuktig bergvegg. Området vurderes som nasjonalt viktig (A) på bakgrunn av internasjonal sjelden skogtype med krevende epifyttflora.

3 Hallingen S

Naturtype: Bekkekløfter - Bekkekløft
BMVERDI: A
Areal: 12,7daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 150-180 moh

Relativt ung, ensjiktet og granskog med enkelte gamle småvokste gran rundt fossefall. Fosseyr skaper meget fuktig lokalklima og området kan defineres som boreal regnskog. Blåbærgranskog med mye lågurtinnslag dominerer vegetasjonen. Ca. 10 gamle gran i fosserøyksonen med Lobarion. Stiffiltlav, vrengearter, skrubbenever og lungenever dominerer. Fire trær har relativt rike forekomster av den sårbare fossenever. Området vurderes som nasjonalt viktig (A) på bakgrunn av internasjonal sjelden skogtype med krevende epifyttflora.

4 Litle Fiplingdalselva V

Naturtype: Bekkekløfter - Bekkekløft
BMVERDI: B
Areal: 144,3daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 160-300 moh

Østvendt lise av bekkekløft. Området er dominert av ung granskog med mye løv. Noe furutrær står spredt øverst i lia. Lia er bratt med mye rasmark og bergvegger. Vegetasjonen er en mosaikk av lågurtskog (dominerende) og kalklågurtskog, med enkelte fattige rygger med blåbærskog. Rike sig med høgstaudeskog og rik bergsprekk/bergveggsvegetasjon finnes spredt. De rikeste partiene finnes på skredjord øverst i lia rett under "brekket" med arter som skavgras, hårstarr, tysbast, svartstarr, rødflangre, dvergsnelle, krattfiol, gulsildre, taggbregne, grønnburkne og rødsildre. Flere krevende beitemarksopp/grasmarksopp er også registrert deriblant den kalkkrevende spiss vokssopp (DC). Store areal rik og stedvis kalkkrevende flora gir verdi regionalt viktig (B).

Artsmangfold

Tidligere omfattende gjennomhogster på hele arealet, samt store areal ungskog etter flatehogst, har ført til betydelig redusert tetthet av viktige nøkkelementer og et fullstendig kontinuitetsbrudd i tilførselen av død ved. Artsmangfoldet knyttet til død ved er derfor meget utarmet og kun et fåtall signalarter er registrert.

To velutviklede fosserøyksoner (kjerneområde 1 og 2), samt en generell jevn høy luftfuktighet i bunn av kløfta, gir grunnlag for en rik epifyttisk lavflora. Mest interessant er forekomst av Lobarion-samfunn på einer og gran, der de to krevende og rødlistede artene fossenever (V) og fossefiltlav (E) inngår. Totalt 5 thalli av fossenever ble registrert på til sammen fire eldre grantrær i to fosserøyksoner. Forekomsten begrenset seg til tynne grener eller stammen av eldre grantrær i den fuktigste delen av fosserøyksonen med kontinuerlig fosseyr. Fossefiltlav ble kun registrert ett sted på en gammel einer under en fuktig bergvegg i nedre del av lisen vest for elva. Arten vokste på en gammel seig gren helt inntil bergveggen. Fossefiltlav er en meget sjelden art som hittil bare er kjent fra fem lokaliteter her i landet (Botanisk Museum 2006a) De norske funnene er utelukkende fra lokaliteter med høy og jevn luftfuktighet. Globalt er arten bare kjent fra Europa, med flest funn i Sverige, noen få i Finland og Russland, og ett funn fra Alpene (Thor og Arvidsson 1999). Fossenever er hyppigere, med rundt 100 kjente lokaliteter i Norge per 2005. Også fossenever er sjelden og kravfull med en distinkt økologi som knytter den til lokaliteter med høy og jevn luftfuktighet. I tillegg til de to rødlistede lavartene ble én eller flere av de mer vanlige Lobarionartene skrubbenever, lungenever, filthinnelav, glattvreng, grynvreng og stiffiltlav registrert på rundt 35 grantrær i området. Godt utviklede lungeneversamfunn på gran er sjeldent, og er kun kjent fra boreal regnskog i Nordland og Namdals-området, samt enkelte bekkekløfter på Østlandet.

Østskråningen har en tydelig kalkpåvirket flora med flere krevende karplanter, vokssopp og rødkivesopp. På de rikeste partiene ble krevende arter som rødflangre, spiss vokssopp (DC) og Entoloma caesiocinctum (DC) registrert. Det jordboende elementet av sopp er riktignok lite ettersøkt, og store deler av de bratteste og mest utilgjengelige stedene av kløfta er dårlig undersøkt under feltarbeidet. Potensialet for ytterligere mangfold av kalkkrevende arter, deriblant mykorrhizasopp, regnes derfor som relativt stort.

Mosefloraen er dårlig undersøkt, men har trolig, på bakgrunn av høy luftfuktighet og rik berggrunn, stort potensial for krevende arter.

De bratteste partiene av kløfta har trolig en viss verdi for klippehekkende fugl. Under nøkkelbiotopregistreringer i 2000, ble fjellvåk observert hekkende i kløfta under (Arne Heggland pers. medd.). Området har ingen andre kjente viltverdier.

Tabell: Artsfunn i Litle Fiplingdalselva. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Orkidéfamilien	Epipactis atrorubens	Rødflangre		30	4 ₃₀
Busk- og bladlav	Fuscopannaria confusa	Fossefittlav	E	1	2 ₁
	Leptogium saturninum	Filthinnelav		12	1 ₄ 2 ₅ 3 ₃
	Lobaria hallii	Fossenever	V	4	1 ₁ 3 ₃
	Lobaria pulmonaria	Lungenever		3	3 ₃
	Lobaria scrobiculata	Skrubbenever		8	2 ₅ 3 ₃
Skorpelav	Chaenotheca gracillima	Langnål		8	3 ₁ 1 ₁ 4 ₃
Sopp markboende	Entoloma caesiocinctum		DC	1	2 ₁
	Entoloma sericellum	Silkerødsdivesopp		1	4 ₁
	Hygrocybe persistens	Spissvokssopp	DC	5	4 ₅
	Hygrocybe virginea var. virginea	Kritt vokssopp		1	4 ₁
Sopp vedboende	Climacocystis borealis	Vasskjuke		2	1 ₁ 1
	Phellinus nigrolimitatus	Svartsonekjuke	DC	1	1

Avgrensning og arrondering

Området er godt arrondert både med tanke på miljøverdier og topografi. Mye ungskog er riktignok inkludert i selve kløfta, men dette vurderes som viktig restaureringsareal og forsterkningsareal til de mer verdifulle kjerneområdene. Mye rik flora er også et positivt trekk ved ungskogspartiene. Avgrensningen inkluderer hele bekkekløften, og grensene er trukket langs kantene av kløften i sør, øst og vest. I nord der kløfta åpner seg, er grensen trukket mot mer påvirket skog langs veien ved Hallingen.

Andre inngrep

En strømgate følger områdeavgrensningen i vest.

Vurdering og verdisetting

Litle Fiplingdalselva er en vellarondert bekkekløft, med klare verdier knyttet fuktig lokalmiljø og kalkrik vegetasjon. Blant annet dekker de to truede vegetasjonstypene kalkskog og høgstaudeskog til sammen betydelige areal i den østvendte lisen. Til tross for høy påvirkingsgrad finnes en del gammel skog på berghyller og langs elva i bunn, samt langs østsiden av kløfta. På mindre areal med høy og jevn luftfuktighet (stort sett i kjerneområdene) finnes innslag av boreal regnskog med en rik epifyttflora. Spesielt interessant er forekomster av Lobarion-samfunn på gran og einer, der krevende arter som fossenever og fossefittlav inngår. Boreal regnskog dekker kun mindre areal i kløfta (ca 5%), men er allikevel en betydelig verdi ved området. Kløfta er representativ for de rike og fuktige barskogene langs Vefsna-vassdraget og utfyller de nærliggende vernekandidatene langs Store Fiplingdalselva og Auster Vefsna, ved å ha et bedre utviklet fuktighetskrevende epifyttflora.

Store areal ungskog etter tidligere omfattende hogstinngrep er klare negative trekk. Ungskogen har riktignok et svakt sjiktet preg med et stort innslag av boreale løvtrær, noe som gir et godt utgangspunkt for fremtidig utvikling av substrat for bla.a. fuktighetskrevende epifytter.

Av de påpekte manglene ved dagens skogvern (Framstad 2002, 2003), oppfyller Litle Fiplingdalselva flere mangler. Av generelle kriterier fanger området opp både "rike skogtyper/boreal regnskog" og "viktige forekomster av rødlistearter" på en middels til god måte. Av viktige skogtyper inngår bekkekløft lågurtgranskog, kalkskog, boreal regnskog, og i begrenset grad høgstaudeskog.

Litle Fiplingdalselva scorer høyt på arrondering, artsmangfold, variasjon og rikhet, men dårligere på kriterier knyttet til skogtilstanden. Totalt sett vurderes området, særlig i kraft av den rike epifyttfloraen, som nasjonalt verneverdig (***).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Litle Fiplingdalselva. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørt- het	Dødved mengde	Dødved kont.	Gamle bar- trær	Gamle løvtrær	Gamle edel- løvtrær	Treslags- fordeling	Varia- sjon	Rik- het	Arter	Stør- relse	Arron- dering	Samlet verdi
1 Jerpåsen SV											-	-	
2 Jerpåsen V											-	-	
3 Hallingen S											-	-	
4 Litle Fiplingdalselva V											-	-	
Totalt for Litle Fipling- dalselva	*	*	*	*	*	-	**	***	***	***	*	***	***

Referanser

Aune, E. I. og Kjærem, O. Botaniske undersøkelser ved Vefsnassdragnet, med vegetasjonskart. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Botanisk Serie 1977-1, 138 s

Botanisk Museum 2006a. Norwegian Lichen Database (NLD): www.nhm.uio.no/botanisk/lav.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

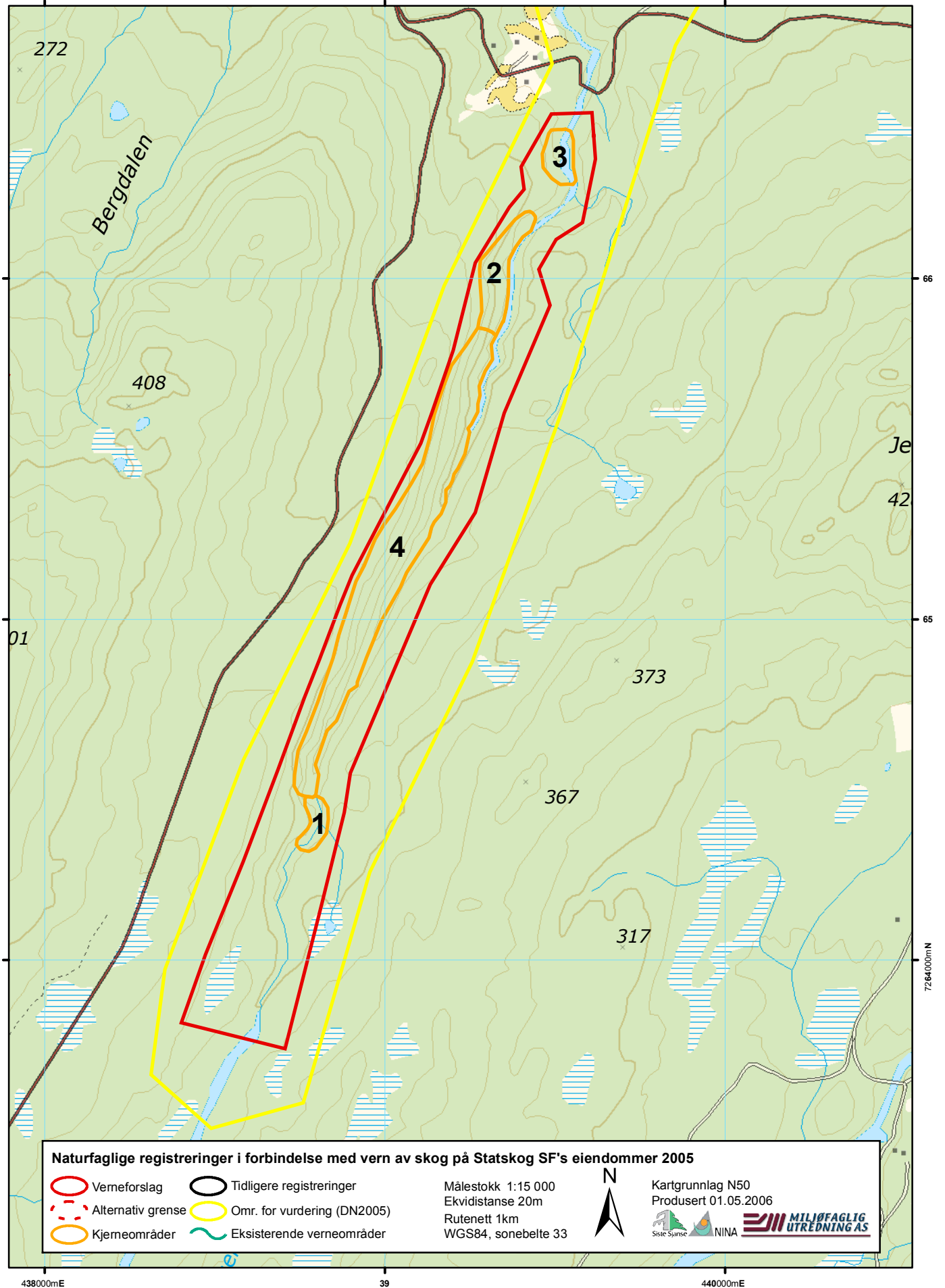
Lie, M. H. 2002. Nøkkelbiotoper og hensynsområder i statskoger i Grane kommune, Nordland fylke. Prevista AS.

Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.

NGU 2006a. Berggrunnen i Norge N250: www.ngu.no/kart/bg250/

NGU 2006b. Kvartærgeologiske kart: www.ngu.no/kart/losmasse/

Thor, G. & Arvidsson, L. (red.) 1999. Rødlistede lavar i Sverige - Artfakta. Artdatabanken, SLU, Uppsala. 528s.

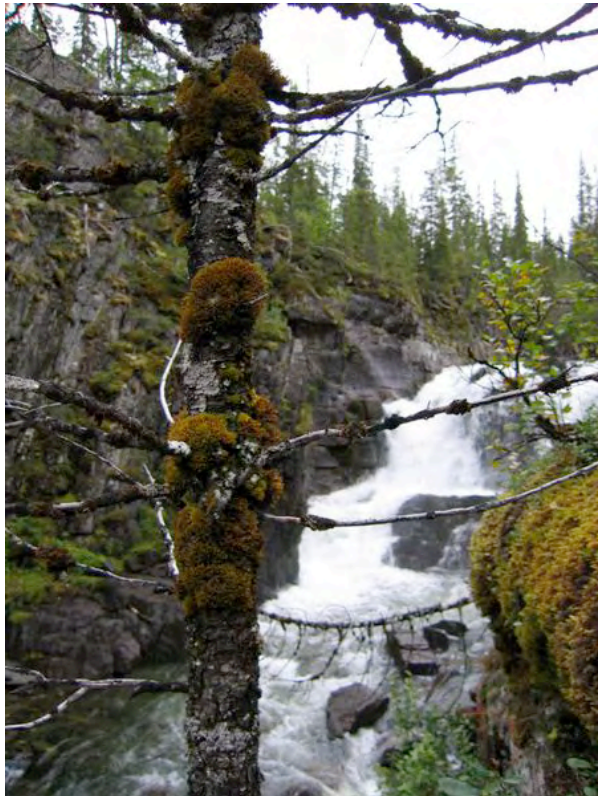
Bilder fra området Litle Fiplingdalselva

Øvre deler av kløfta med eldre skog langs elva. Foto: Sigve Reiso

Kalklågurtskog i øvre deler av lia i kjerneområde 4. Foto: Sigve Reiso

Gammel gran i fosserøyksone med bla.a. fossenever i kjerneområde 1. Foto: Sigve Reiso

Skrubbenever på gran i kjerneområde 2. Foto: Sigve Reiso